

РЕЦЕНЗІЇ

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2019.3-2/36>

Кочерга С. О.

Національний університет «Острозька академія»

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ ТЕТЯНИ ШЕВЧЕНКО «ЕСЕЇСТИКА УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ЯК ФЕНОМЕН ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.»¹

Вивчення літературного процесу сучасності – присутнє й актуальне завдання вітчизняного літературознавства, покликане охопити повноту і складність, суперечливість і цілісність літературного життя суголосно із процесами його пізнання. Помітне місце у цих процесах відведене письменницькій есеїстиці, що дедалі активніше розвивається, утворюючи нове обличчя сьогочасної художньої творчості. Саме цьому присвячена монографія Тетяни Шевченко «Есеїстика українських письменників як феномен літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст.», в якій усебічно вивчено вказаний феномен. У солідному за обсягом виданні запропоновано осмислення есеїстики в ментативно-нарративному дискурсі, окреслено її як продуктивну художньо-дискурсивну практику в письменстві сучасності. Також у монографії проаналізовано форми ансамблевого об'єднання есеїстики письменників, усвідомлено її сутність у контексті топологічного повороту в культурі, зроблені цікаві висновки про есеїстику як частину літературного процесу сьогодення.

Наукова значущість рецензованої праці полягає, насамперед, у тому, що в ній визначено провідні тенденції в розвитку сучасної української літератури з огляду на есеїстику як вид творчості кінця ХХ – початку ХХІ століття, проаналізовано чинні підходи до усвідомлення вказаного феномену і запропоновано власну концепцію літературного процесу сучасності з огляду на есеїстичний вид письма в контексті власне літературного. Презентоване дослідження базується на новому матеріалі (150 збірок есеїстики Ю. Андруховича, О. Забужко, І. Лучука, Г. Пагутяк, В. Махна, В. Неборака, С. Процюка, Є. Кононенко та багатьох інших) із застосуванням сучасних методо-

логічних підходів (рецептивної естетики, методу літературознавчого моделювання, структуралізму, дискурсивного аналізу тощо).

Структура монографії (вступ, п'ять розділів, висновки, бібліографія, додатки) продумана й умотивована логікою аналізу вказаного матеріалу. Так, у вступі обґрунтовано актуальність, новизну, теоретичну й практичну цінність дослідження, вказано об'єкт, предмет, методологію дослідження. Перший розділ є теоретичним: тут осмислено есей як жанр, метажанр, дискурсивна практика, розкрито суть поняття «письменницька есеїстика», досліджено постмодерністські чинники есею як жанру. У другому розділі проаналізовано ментативно-нарративну природу текстопородження письменницького есею. Третій розділ – «Дискурсивні виміри письменницького есею» – присвячено есею як художньо-дискурсивній практиці. Дискурсивний підхід дозволив авторці дослідження відкрити нові горизонти аналізу й інтерпретації есеїстики залежно від текстових інтенцій і позатекстових чинників. У четвертому розділі осмислено ансамблеві форми есеїв у сучасній українській літературі (цикл, збірку, серію, колекцію, антологію) тощо. П'ятий розділ – «Сучасна письменницька есеїстика в контексті топологічного повороту в культурі» – є окресленням топологічно-рефлексивних особливостей письменницької есеїстики у сучасній українській літературі. У висновках узагальнено результати дослідження.

Підсумки проведеного дослідження, презентовані в монографії, є цікавими з багатьох позицій. Зокрема, теоретична цінність реферованої праці полягає в систематизації та поглибленні знань про есей як художній твір і письменницьку есеїстику як комплексний феномен сучасного літературного процесу, реалізований у площині літературного мегадискурсу, що сприятиме подальшій розробці теорії

¹ Шевченко Т. Есеїстика українських письменників як феномен літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст. : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 584 с.

родо-жанрової взаємодії, літературно-критичного й літературознавчого дискурсів, концепції літератури як комунікації, поетики, прагматики, міждискурсивних практик. Практичне значення одержаних результатів також не викликає сумнівів: вони можуть бути цікаві філологам-науковцям, критикам, письменникам, видавцям, редакторам, журналістам і публіцистам, усім, хто цікавиться проблемами розвитку сучасної української літератури.

Вважаємо, що зміст представлених наукових узагальнень у монографії свідчить про актуаль-

ність, самостійність, чітку структурованість і наукову новизну праці, виконаної на належному науковому рівні, характеризується обґрунтованістю викладених положень, фаховим аналізом матеріалу, є науково цінним, теоретично і практично вагомим. Поза сумнівом, монографія Тетяни Шевченко викличе науковий інтерес завдяки новому методологічному підходу, авторським інтерпретаціям літературних явищ, введених у науковий обіг нової термінології, добре виробленому науковому стилю.